

Orang oetans, de rode mensapen

Orang oetans zijn één van de vier soorten mensapen. Het zijn de enige mensapen die in Azië voorkomen: op Borneo en Sumatra. Ze leven in de boomtoppen en komen zelden op de grond. Omdat orang oetans zo groot zijn, zijn het voorzichtige klimmers, waarbij ze hun voeten en handen gebruiken.

Orang oetans hebben een goed geheugen. Ze weten precies wanneer er welke vruchten rijp genoeg zijn om te eten. Hun kinderen leren dit van hun moeder. Om alles te leren blijven ze ongeveer 8 jaar bij hun moeder.

Paspoortgegevens

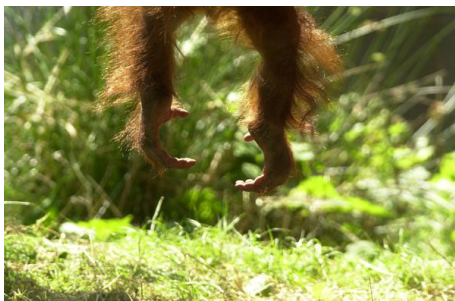
Orang oetan	<i>Pongo pygmaeus</i> en <i>Pongo abelii</i>
Verspreiding:	Borneo en Sumatra
Voedsel:	vruchten, knoppen, bladeren, bloemen, insecten en kleine zoogdieren
Leeftijd:	in het wild 45 jaar en in dierentuinen zo'n 50 jaar
Gewicht:	vrouwtjes 35 tot 45 kg, mannetjes tot 90 kg
Draagtijd:	8 maanden
Aantal jongen per keer:	om de 4 à 6 jaar één kind (in het wild om de 7 à 8 jaar)
IUCN-status:	op Borneo bedreigd en op Sumatra ernstig bedreigd

Hoe zie ik er uit?

Handige voeten

Orang oetans zijn één van de vier soorten mensapen. Net als de andere mensapen, gibbons en de mens hebben ze geen staart. Ze zijn gemakkelijk te onderscheiden van andere apen, want orang oetans hebben lang, rood haar.

Orang oetans hebben opvallend lange armen. Een volwassen man heeft een reikwijdte van wel 2,5 meter. Dat terwijl hij zelf maar zo'n 1,5 lang is als hij rechtop staat. Die lange armen komen goed van pas bij het klimmen. Orang oetans zijn namelijk echte boombewoners. Ze zijn lenig, maar je zult ze nooit van tak naar tak zien springen of slingeren. Ze zijn namelijk behoorlijk groot en zwaar. Als je dan op 40 meter hoog aan een tak hangt doe je het wel wat voorzigtiger. Het zijn ook bedachtzame, langzame klimmers. Ze houden zich steeds met drie van hun vier handen en voeten vast en proberen zorgvuldig of de volgende tak wel stevig genoeg is om ze te dragen. Pas daarna laten ze weer een volgende hand of voet los.

De voeten van orang oetans lijken erg op hun handen. Ze kunnen hun grote teen precies zo gebruiken als hun duim. Vooral als je veel moet klimmen zijn zulke voeten erg handig.

Plat gezicht

De meeste volwassen orang oetan mannen hebben een groot, plat gezicht. Dit komt door hun wangkwabben, die meestal op een leeftijd van 12 á 15 jaar beginnen te groeien. Met de

wangkwabben maakt hij duidelijk dat hij de dominante volwassen man is. Verder hebben die 'rare' kwabben eigenlijk geen nut. Alhoewel..... de vrouwtjes vinden mannen met wangkwabben wel bijzonder aantrekkelijk.

Waar woon ik?

Tropische eilanden

Ooit hadden orang oetans een heel groot gebied waar ze konden leven. Veel groter dan tegenwoordig. In heel Zuidoost-Azië kwamen orang oetans voor. Dat weten onderzoekers doordat er botten zijn opgegraven. Al duizenden jaren geleden werden orang oetans door de mens verdrongen en leven ze nu alleen nog op twee eilanden: Borneo en Sumatra.

Orang oetans zijn echte regenwoudbewoners. Ze zijn afhankelijk van grote stukken ongerept bos. Ze zitten bijna altijd in de boomkruinen van het bos. Alleen de oude mannetjes komen af en toe op de grond.

Wat eet ik?

Goede tijden, slechte tijden

Orang oetans zijn echte fruitliefhebbers. Ze eten veel soorten tropische vruchten. Maar die zijn niet gemakkelijk te vinden. Sommige boomsoorten in de tropen hebben elk jaar vruchten, andere elke twee jaar en weer andere om de vijf jaar. Hoe orang oetans precies weten wanneer en op welke plek de vruchten rijp zijn, dat weet niemand. Wel is bekend dat ze veel van hun moeder leren. Orang oetan kinderen blijven daarom wel zeven of acht jaar bij hun moeder. Dat is het langste van alle apen.

Je zou misschien denken dat er in het tropische regenwoud altijd wel rijpe vruchten te vinden zijn, maar niets is minder waar. Soms moeten orang oetans een paar maanden hun honger stillen met jonge bladeren en boomschors. Ze kunnen dan ook in tijden van voldoende vruchten heel goed vet opslaan, als reserve voor slechte tijden.

Naast alle vruchten en andere plantaardige stoffen eten orang oetans ook eieren en jonge vogels die ze uit de nesten halen. Heel soms eten ze zelfs eekhoorns. Zoiets is wel een uitzondering, vlees staat niet vaak op hun menu.

Mijn familie en ik

Relatie op afstand

Orang oetans leven niet altijd samen met andere soortgenoten, zoals andere mensapen wel doen. Ze kennen geen vaste groepen en trekken meestal in hun eentje door het bos. In een grote groep zouden orang oetans het moeilijk hebben om voldoende vruchten voor alle dieren te vinden. Hoewel ze dus de meeste tijd alleen doorbrengen, kennen ze wel alle andere orang oetans in de buurt. Als ze een soortgenoot tegenkomen, dan verloopt de ontmoeting meestal heel rustig. Ze eten samen wat in de boom, blijven een poosje bij elkaar en gaan dan ieder weer hun eigen kant op.

Als twee volwassen mannetjes elkaar tegenkomen, dan ontstaat er meestal wel een flinke ruzie. Om dat te voorkomen laten de mannetjes 's morgens aan elkaar weten waar ze zich bevinden. Dat doen ze door een hard brommend geluid te maken, een zogenaamde 'long-call'. Zo kunnen ze elkaar ontwijken.

Lange opvoeding

Een pasgeboren orang oetanbaby weegt ongeveer twee kilo. In de eerste maanden houdt hij zich alleen heel goed vast aan zijn moeder en drinkt wat. Pas na ongeveer een half jaar begint de baby zijn omgeving te verkennen. Het kleintje begint met klimmen en proeft wat stukjes fruit die zijn moeder ook eet. Toch blijft een orang oetanjong ongeveer vier jaar lang bij zijn moeder drinken.

Een jonge orang oetan moet heel veel leren. Hij blijft dan ook zeven of acht jaar in de buurt van zijn moeder om alle trucjes te leren. Zo leert hij bijvoorbeeld hoe je een stekelige schil moet verwijderen en welke gedeeltes van welke vrucht eetbaar zijn. Orang oetanjongens verlaten hun moeder vlak voordat er een broertje of zusje wordt geboren. Orang oetanmeisjes blijven dan nog een jaartje om bij hun moeder het moederschap af te kijken: hoe je een baby moet dragen, verzorgen en voeden. Pas als ze een jaar of 12 tot 14 zijn krijgen ze zelf hun eerste baby.

Help!

Geen eiland-paradijs

Orang oetans worden ernstig met uitsterven bedreigd. Het bos in Zuidoost-Azië wordt in hoog tempo gekapt. De orang oetans kunnen zonder bos niet leven. De nog overgebleven bosgebieden zijn vooral op Sumatra heel erg versnipperd, zodat de orang oetans niet meer van het ene naar het andere gebied kunnen komen. Een ander probleem is dat de schattige orang oetanbaby's in Aziatische landen als huisdier worden gehouden. Dat is verboden, maar toch gebeurt het nog veel. En van bijna alle orang oetanbaby's die als huisdier gehouden worden is de moeder gedood bij het vangen.

Dierentuinen over de hele wereld werken samen aan het voortbestaan van de orang oetans. Ook in Europa is er natuurlijk een fokprogramma voor deze prachtige roodharige mensapen.

Wist je dat...

...je orang oetans niet zomaar weer terug kunt zetten in het regenwoud? Als een als huisdier gehouden orang oetan in beslag wordt genomen, komt het in een opvangstation voor orang oetans terecht. Daar leert hij hoe orang oetans in het bos kunnen overleven. In het beste geval kan hij na enkele jaren 'onderwijs' in zo'n opvangcentrum in het woud worden teruggezet.

...de Nederlander Willie Smit een van de belangrijkste opvangcentra voor orang oetan-wezen op Borneo heeft opgezet? Dit centrum van 'Orangutan Outreach Nederland' houdt zich niet alleen bezig met de opvang en terugplaatsing van orang oetans, maar ook met voorlichting aan de bevolking, stichting van reservaten, aanplant van nieuwe bossen, enzovoort.

...orang oetans in nesten van takken en bladeren slapen? Ze bouwen hun nesten in de bomen. Het lukt volwassen orang oetans om binnen enkele minuten een lekker nest voor de nacht te bouwen. Jonge orang oetans doen er langer over, omdat ze tussendoor vaak met het nestmateriaal spelen.

...'orang oetan' Maleis is en letterlijk 'bosmens' betekent? In de legenden en verhalen van de bevolking van Sumatra en Borneo spelen orang oetans een belangrijke rol. Het zijn roodharige 'mensen', die hoog in de bomen leven.

Wil je weten in welke dierentuin je deze soort in het echt kunt zien? Gebruik dan de 'Dierzoeker' op www.nvddierentuinen.nl.